

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

BAREBEEK MUIZEN, TEN NOORDEN VAN PLANCKENDAEL (SG_R3_DIJ_03)

MECHELEN

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Barebeek Muizen, ten noorden van Planckendaal” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “*Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden*” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Mechelen

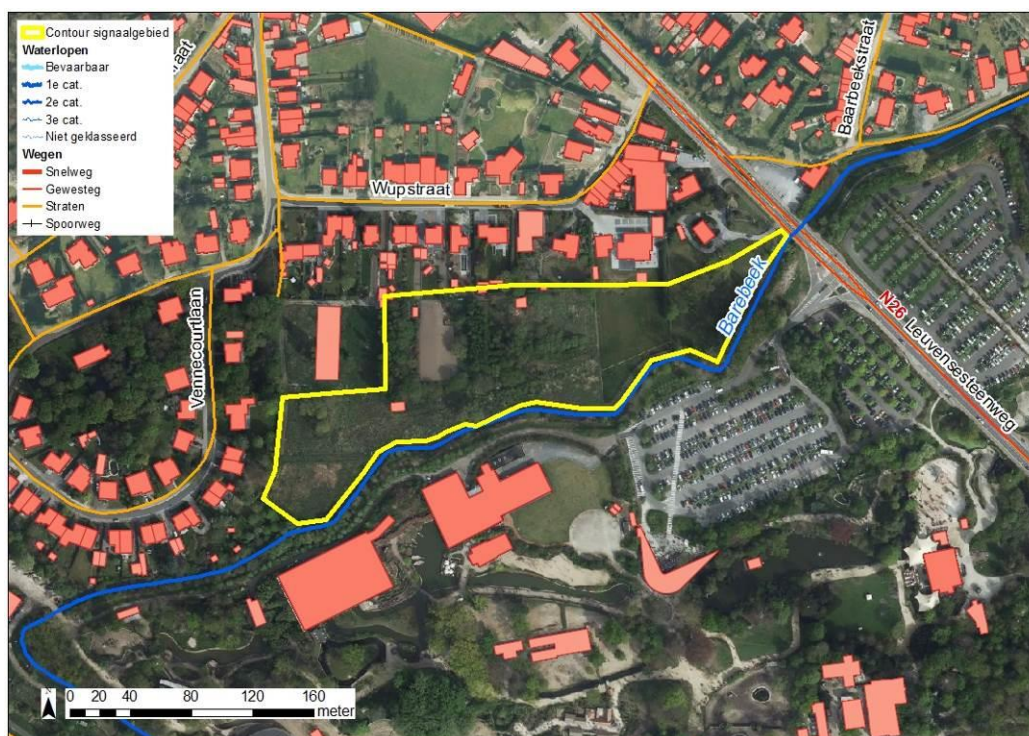
Provincie(s): Antwerpen

Ligging: Het signaalgebied is gelegen in Muizen, een deelgemeente van Mechelen. Het bevindt zich vlak bij het dierenpark Planckendael, aan de overzijde van de Barebeek. Het wordt begrensd door de tuinen van de huizen langs de Wupstraat en de Vennecourtstraat, de Barebeek en de Leuvensesteenweg.

Bekken: Dijle- en Zennebekken

Betrokken waterlopen: Barebeek (cat I)

Oppervlakte: 2,33 ha

Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

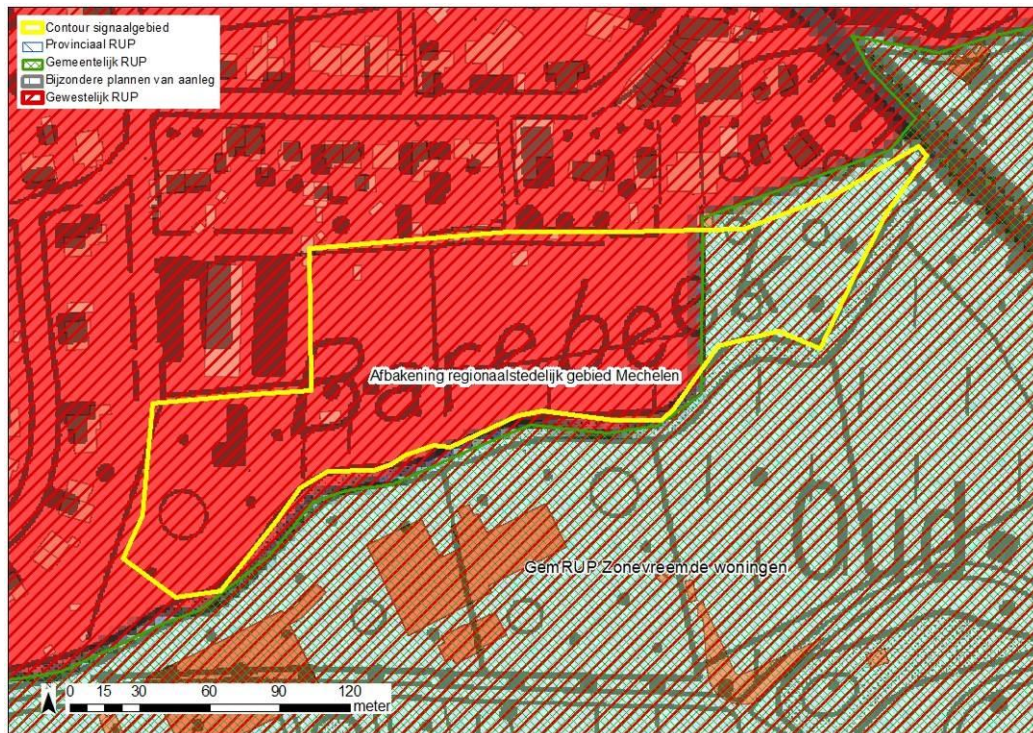
Het grootste deel van het gebied heeft gewestplanbestemming woongebied. Het meest oostelijke deel is ingekleurd als gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut.

Het gebied is ook gelegen binnen de contouren van het gewestelijk RUP afbakening regionaalstedelijk gebied Mechelen, maar dit RUP bevat geen specifieke voorschriften binnen het gebied.

Globale beschrijving:

Het signaalgebied bevindt zich achter de tuinen van de woningen langs de Wupstraat en de Vennecourtlaan. Het is momenteel grotendeels ruigte, met enkele stukjes bos. Een deel wordt ook ingenomen door de tuinen van de twee grote percelen in het oosten. Door het gebied, dicht bij de Barebeek loopt een collector van Aquafin (project 20217A Verbindingsriolering Hever-Muizen fase 1). Hierop bevindt zich ook een overstort naar de Barebeek. In de Vennecourtlaan en de Wupstraat lopen gemeentelijke rioleringen, waarvoor een als winterbedding ingericht bufferbekken voorzien is in het

uiterste zuidwesten van het gebied. Het perceel ten noorden hiervan wordt ingericht als ecologische poel en rietveld. Deze horen bij het bouwproject op het aanpalende perceel ten noorden, waarin 16 woningen voorzien worden.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 11/05/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Dijle- en Zennebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Het nog niet ontwikkelde woongebied langs de Barebeek kent een grote tot middelgrote overstromingskans. Het vormt een nog relatief grote aaneengesloten oppervlakte. Het afwaartse deel van de Barebeekvallei is gekend als overstromingsgevoelig gebied. Het gebied is dus relevant om verder te bekijken.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken. Er wordt besloten om het signaalgebied te beperken tot het aaneengesloten, nog niet ontwikkelde deel woongebied en openbaar nut langs de Barebeek. Het is niet relevant om de parking van Planckendael mee op te nemen. Het perceel met grote overstromingskans aan de overzijde van de steenweg, grenzend aan de parking, is reeds bebouwd en wordt dus niet verder onderzocht.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

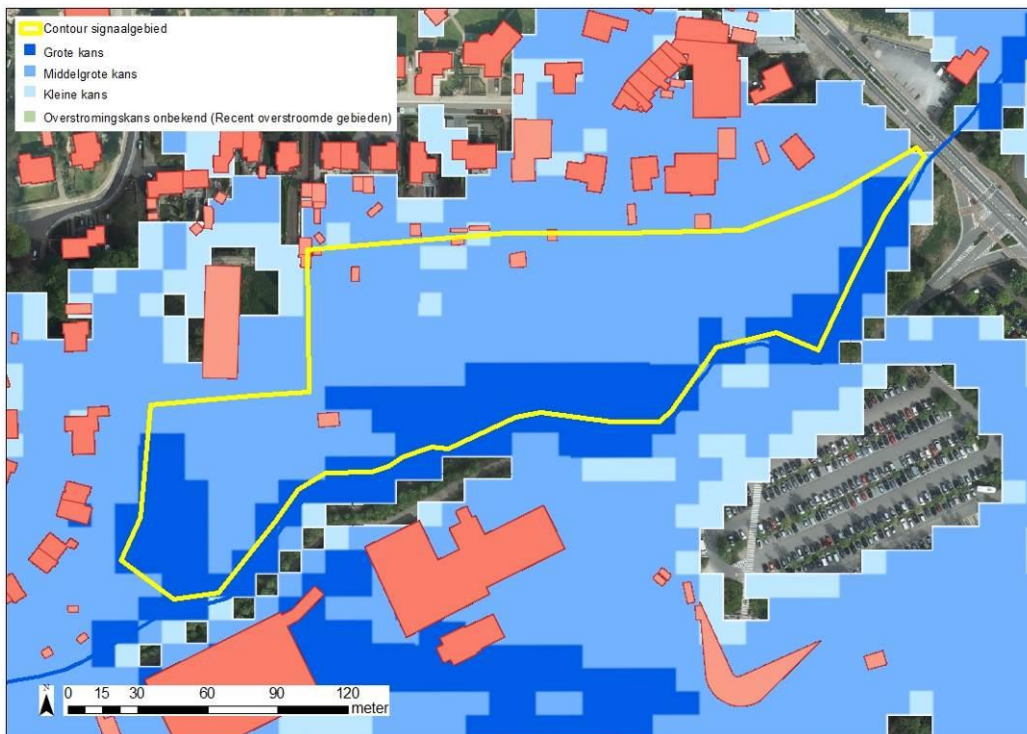
Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

De Barebeek werd mee gemodelleerd in kader van de Overstromingsrichtlijn. Het volledige signaalgebied is overstromingsgevoelig. Het deel van het signaalgebied dat vlak naast de Barebeek ligt, kent een grote overstromingskans. De rest van het gebied wordt gekenmerkt door een middelgrote kans op overstromingen.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

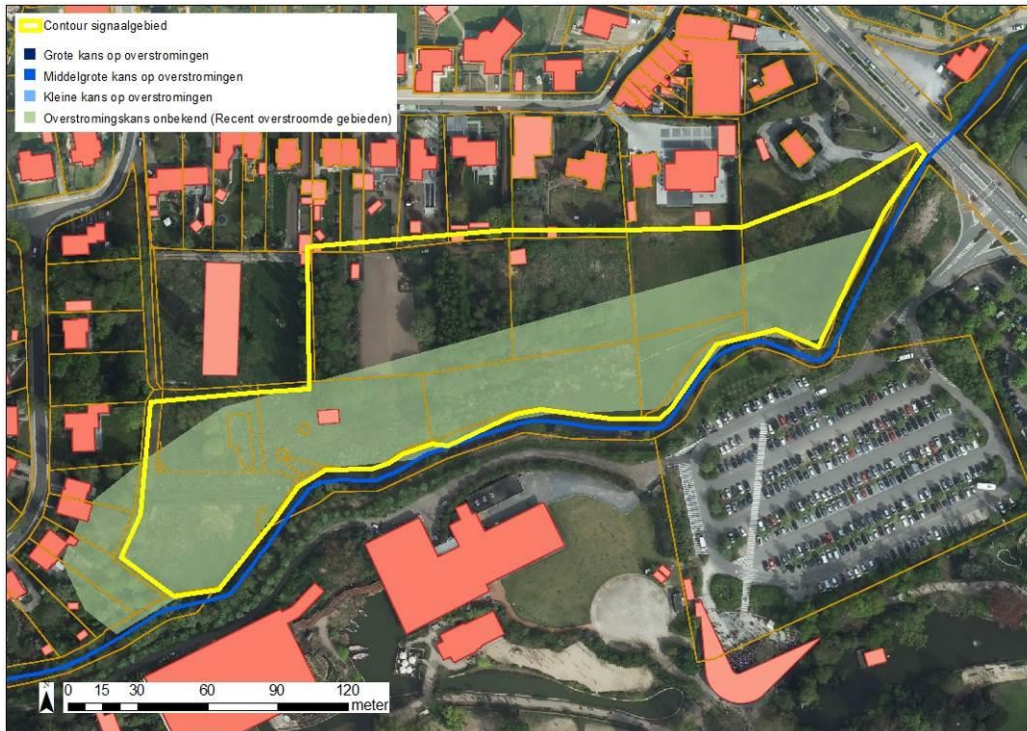
Figuur: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstromde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Voor het gebied is geen klimaattoets beschikbaar.

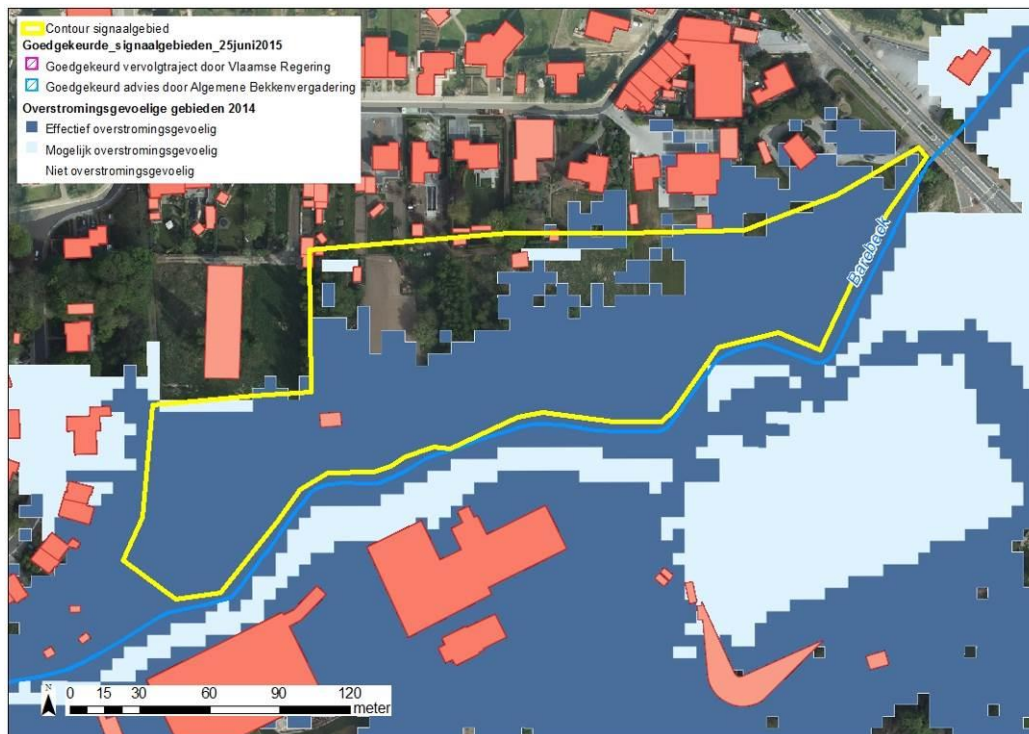
^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: De blauwe contouren geven overstromingskans met klimaatsverandering weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstroomde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

3.2 Bespreking watersysteem

Nagenoeg het hele signaalgebied, met uitzondering van een deel in het noorden, is op de watertoetskaart ingekleurd als effectief overstromingsgevoelig gebied.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

De vallei van de Barebeek is gevoelig voor overstromingen, waardoor het relevant is om hier de gebieden waar de Barebeek nu nog kan overstromen, zeker te vrijwaren. Ook tijdens de overstromingen van november 2010 bijvoorbeeld was er in de Barebeekvallei aanzienlijke wateroverlast. In het bekkenbeheerplan Dijle-Zennebekken en in het nieuwe ontwerp-stroomgebiedbeheerplan zijn dan ook acties opgenomen om de waterproblematiek in deze vallei aan te pakken. Ook in de visie voor de cluster Barebeek in het nieuwe ontwerp-stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 wordt gewezen op de noodzaak om oplossingen te zoeken voor de wateroverlastproblematiek.

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

Het gemeentelijk ontwikkelingsperspectief, zoals opgenomen in het GRS, is in overeenstemming met de visie van het signaalgebied. De vallei van de Barebeek wordt hierin aangeduid als belangrijk blauw-groen netwerk.

4.3 Lopende initiatieven:

Ten noordwesten van het gebied, net ten noorden van het rietveld, werd recent (2014) een vergunning afgeleverd voor 16 woningen. Voor een perceel in het oosten werd in 2010 een vergunning verleend voor de sloop van de bestaande woning en bouw van een nieuwe. Hierbij werd wel als voorwaarde opgelegd dat de tuin niet mag opgehoogd worden. Deze tuin maakt deel uit van het signaalgebied en loopt door tot aan de Barebeek. In 2013 werd voor ditzelfde perceel een vergunning verleend voor een bijkomend perceel vooraan.

Momenteel plant de Vlaamse overheid de herneming van het planningsproces Afbakening Regionaalstedelijk Gebied Mechelen. Het signaalgebied kan hierin mee worden opgenomen.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

Selectie signaalgebieden reeks 3 (augustus 2014): VMM is voorstander het gebied op te nemen als signaalgebied. Stad Mechelen bezorgde info met meest recente vergunningstoestand.

Overleg 11/05/2015:

Er wordt afgesproken het signaalgebied te beperken tot de nog-niet ontwikkelde, aaneengesloten zone ten noorden van de Barebeek. Stad Mechelen bezorgt nog een update van de eigendomssituatie en vergunningstoestand in het gebied. Er wordt geopperd dat de wateroverlast in dit gebied ook te wijten kan zijn aan de recent aangelegde riolering. Dit blijkt niet het geval te zijn. Overstroming vanuit de Barebeek blijkt wel degelijk de oorzaak te zijn.

Er is een consensus om het gebied te vrijwaren van bebouwing, maar de manier waarop (instrumentarium) is nog niet duidelijk. Stad Mechelen geeft aan dat zij verschillende RUP's lopende hebben, en dat dit gebied voor hen niet prioritair is om te behandelen. Het gebied is momenteel ook niet onmiddellijk ontwikkelbaar omdat er geen wegen door lopen. Vanuit Ruimte Vlaanderen wordt aangegeven dat 'Erfdienstbaarheid van openbaar nut' eventueel een mogelijke piste is want het gebied is moeilijk bereikbaar en bouwfysisch moeilijk te ontwikkelen (paalwoningen). Ook een planologische ruil (cfr. Decreet Landinrichting) is eventueel een mogelijkheid. Ook in deze gevallen zou stad Mechelen wel het initiatief moeten nemen.

September 2015

Na overleg met Ruimte Vlaanderen blijkt dat herbestemming van het gebied zou kunnen gebeuren binnen het gewestelijk RUP Afbakening Regionaalstedelijk gebied Mechelen, waarin het gebied is opgenomen.

Op 04/12/2015 heeft het college van burgemeester en schepenen zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Voor signaalgebied Barebeek Muizen, ten noorden van Planckendael zijn volgende beleidsopties van toepassing:

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied

Gezien de overstromingsgevoeligheid van het gebied is een herbestemming de beste optie. Het gebied wordt mee opgenomen in het planningsproces Afbakening Regionaalstedelijk Gebied Mechelen. Vergunde constructies, zoals tuininrichtingen en infiltratieconstructies, kunnen behouden blijven.

B: maatregelen met behoud van bestemming

A: watertoets

Instrument:

RUP

Initiatiefnemer:

Vlaams Gewest

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied kent een grote en middelgrote overstromingskans. Gezien de overstromingsgevoeligheid van het gebied is een herbestemming de beste optie. Het gebied wordt mee opgenomen in het planningsproces Afbakening Regionaalstedelijk Gebied Mechelen. Binnen dit RUP kan het gebied herbestemd worden naar een open-ruimte bestemming die verenigbaar is met de waterproblematiek.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.